

ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ

16.8.97

ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਲਈ ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਇਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਕਮਰਾ, ਕਿਚਨ, ਪਰਦੇ ਵਾਲਾ ਗੁਸਲਖਾਨਾ, ਇਕ ਫਲਸ਼ ਵਾਲੀ ਲੈਟਰੀਨ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਦਾ ਠੀਕ ਬੰਦੋਬਸਤ। ਪਰਦੇ ਵਾਲਾ ਗੁਸਲਖਾਨਾ ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਮ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ, ਜੋ ਪਰਦਾ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਦੇ ਸਾਧਨ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਕੋਲ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਾ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਕਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਯੱਕਮੁਸ਼ਤ ਪੈਸਾ। ਇਹ ਕੰਮ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੱਭਣਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਕਿਹੜੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਹ ਇਕ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੌਵੀਂ ਪਲਾਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਵਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੇਮ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਰੇਲ ਲਾਈਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੁਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਲਈ ਘਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਝੁੰਗੀਆਂ-ਝੋਂਪੜੀਆਂ ਹਨ, ਕਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਕਾਨੀਆਂ ਤਰਪਾਲਾਂ ਦੀ ਛੱਤ ਵਾਲੀਆਂ। ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਠੱਠੀਆਂ। ਨੰਗੇ-ਧੜੰਗੇ ਬਾਲ ਖੇਡਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਸਕੇਗੀ? ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਪਾਸਾ ਨਹੀਂ ਵੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੀਂਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਹੜ ਆਉਣੇ ਹੀ ਆਉਣੇ ਹਨ। ਆਬਾਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਧਣਾ ਹੀ ਵਧਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਨੇ ਮਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਤਨੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅੱਗੇ ਦੀ ਲੋੜ ਵਧਣੀ ਹੀ ਵਧਣੀ ਹੈ। ਇਹ

ਕਹਿ ਕੇ ਗੱਲ ਟਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਘਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣ ?

ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਝੁੰਗੀ-ਝੋਂਪੜੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਗੰਦਗੀ ਵਧਣੀ ਹੀ ਵਧਣੀ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਫੇਰ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਸਿੱਧਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਵਾਟਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਲਈ ਆਏ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪੈਸੇ ਰੱਖਣੇ ਹੀ ਪੈਣੇ ਹਨ।

ਮਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਪਹੁੰਚ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਦਾ ਹੁਲਾਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਇਕ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਜੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਘਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ, ਝੁੰਗੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਪਰ ਖੱਬੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚੰਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਉਣ। ਸਿਰ ਦੀ ਛੱਤ ਇਹ ਵੱਡੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਰਾਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ, ਘਰ ਅਲਾਟ ਹੋਣ, ਬਕਾਇਦਾ ਕਿਰਾਯਾ, ਪਾਣੀ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਏ ਜਾਣ। ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚਾ ਉਸਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਘਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਨਾਅਰਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਗੁਲਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਈ, ਉਹਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਪਾਰੀ ਸੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲੇਣ ਦੇਣ ਸੀ।

ਗਰੀਬ ਵਰਗ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਇਕ ਚਾਰਟਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲਾਮਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਅਵਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।